

Controleprotocol en normenkader accountantscontrole 2022

**Geactualiseerd voor de jaarrekeningcontrole 2022
(bijlage 1)**

Opgesteld door : Concerncontroller, Bart van Winsen

Datum : 06-01-2022

Zaaknummer : Z/21/126476/264016

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
1.1	Algemeen	1
1.2	Doelstelling	1
1.3	Wettelijk kader	1
1.4	Procedure en communicatie	1
1.5	Rechtmatigheidsverantwoording	2
2	ALGEMENE UITGANGSPUNTEN VOOR DE CONTROLE	3
3	TE HANTEREN GOEDKEURINGS- EN RAPPORTERINGSTOLERANTIES	4
3.1	Algemeen	4
3.2	Goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de gemeente Leiderdorp	5
3.3	Verantwoordingsgrens rechtmatigheidsverantwoording	5
4	RECHTMATIGHEID EN DE RECHTMATIGHEIDSCRITERIA	7
4.1	Algemeen	7
4.2	Inventarisatie wet- en regelgeving gemeente Leiderdorp	8
5	RAPPORTAGE DOOR DE ACCOUNTANT	9
6	RAPPORTAGE DOOR HET COLLEGE	9

Bijlagen

1. Wet- en regelgeving voor de rechtmatigheidscontrole bij de gemeente Leiderdorp
2. Communicatie en periodiek overleg met de accountant
3. Rapportages

1 INLEIDING

1.1 Algemeen

Op 4 februari 2013 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Leiderdorp vastgesteld, hierna te noemen: controleverordening. De controle-verordening regelt onder meer de opdrachtverlening voor de accountantscontrole van de jaarrekening. In artikel 2 is bepaald dat de raad de accountant benoemt en dat het college in overleg met de raad de aanbesteding voor de accountantscontrole voorbereidt.

In 2019 is de aanbesteding voor de accountantscontrole van de jaarrekeningen voor de jaren 2019 t/m 2022 uitgevoerd. Op basis van deze aanbesteding heeft de raad op 20 mei 2019 Publieke Sector Accountants als accountant voor de gemeente Leiderdorp benoemd.

1.2 Doelstelling

Het controleprotocol, waarbij het normenkader als bijlage is bijgevoegd, voor de accountantscontrole heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Leiderdorp.

Daarnaast bevat dit controleprotocol aanwijzingen voor de op te stellen rechtmatigheidsverantwoording door het college, waaronder de van toepassing zijnde normen en de verantwoordingsgrens.

1.3 Wettelijk kader

De gemeentewet (GW), artikel 213, schrijft voor dat de gemeenteraad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de gemeenteraad nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties.

De gemeenteraad heeft op 4 februari 2013 de verordening ex artikel 213 GW voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Leiderdorp vastgesteld, waarin de opdrachtverlening voor de accountantscontrole van de jaarrekening is geregeld. Door middel van het onderhavige controleprotocol wordt aan de accountant de nadere aanwijzingen gegeven over de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Leiderdorp.

1.4 Procedure en communicatie

In de controleverordening zijn in artikel 2 vierde lid en in artikel 7 vierde lid een aantal communicatiemomenten benoemd tussen de raad en de accountant.

In artikel 2 betreft het de communicatie voorafgaand aan de accountantscontrole van een boekjaar: de opdrachtverlening en het normenkader. Tijdens dit overleg is het mogelijk de accountant te verzoeken om extra aandacht te besteden aan specifieke posten van de jaarrekening, (posten van) deelverantwoordingen, gemeentelijke functies en/of gemeentelijke

organisatieonderdelen en welke rapporteringstoleranties hij daarbij dient te hanteren. Zo nodig wordt dit in de jaarlijkse opdrachtbevestiging voor de controle van de jaarrekening vastgelegd.

In artikel 7 betreft het de communicatie tussen de accountant en de raad na afloop van de jaarrekeningcontrole: de rapportering in de vorm van het verslag van bevindingen en de controleverklaring.

In overleg met de griffie vinden gedurende het jaar diverse gesprekken plaats tussen (een afvaardiging van) de raad en de accountant. Hierbij vinden minimaal de volgende overleggen plaats:

- Voorafgaand aan de controle ten behoeve van scope of extra aandachtspunten;
- Een bespreking van de managementletter;
- Een bespreking voorafgaand aan vaststelling van de jaarrekening.

1.5 *Rechtmatigheidsverantwoording*

Al enkele jaren is sprake van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening van gemeenten. Gedurende 2021 is duidelijk geworden dat de invoering per 1 januari 2022 plaats zou moeten vinden en de eerste verantwoording over boekjaar 2022 in het voorjaar 2023 opgesteld dient te worden.

Of het invoeringsjaar daadwerkelijk het verslagjaar 2022 zal zijn, is vanzelfsprekend afhankelijk van de verdere parlementaire behandeling. In dit controleprotocol is echter wel reeds rekening gehouden met de inwerkingtreding middels de vaststelling van de verantwoordingsgrens. Mocht onverhoopt de invoering vertraagd worden, dan kan hiermee een jaar proef gedraaid worden en zijn de hoofdstukken 3.3 en 6 niet van toepassing voor boekjaar 2022. De gemeenteraad beveelt in dat geval wel aan gebruik te maken van deze grens om proef te draaien met de verantwoording.

Met de inwerkingtreding van de rechtmatigheidsverantwoording is de opzet van het controleprotocol en normenkader aangepast. De controle van de rechtmatigheid is hiermee geen verantwoordelijkheid meer van de accountant, maar van het college zelf. Dit controleprotocol is derhalve niet alleen bedoeld voor de controleopdracht van de accountant, maar ook de basis voor de af te geven rechtmatigheidsverantwoording van het college.

2 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN VOOR DE CONTROLE

Zoals in artikel 213 GW is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening, uitgevoerd door de door de raad benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- Het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder eventuele verordeningen;¹
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213 zesde lid GW (Besluit accountantscontrole decentrale overheden) alsmede de Kadernota rechtmatigheid van de Commissie BBV en de Richtlijnen voor de Accountantscontrole van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Bado dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen”. De accountant hoeft niet vast te stellen dat alle handelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn verricht. De accountantscontrole beperkt zich tot die handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen, die als baten, lasten of balansmutaties in de jaarrekening worden verantwoord. De accountant controleert alleen de financiële beheers handelingen.

¹ Dit uitgangspunt vervalt indien de rechtmatigheidsverantwoording wordt ingevoerd. Dan zal dit uitgangspunt worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

3 TE HANTEREN GOEDKEURINGS- EN RAPPORTERINGSTOLERANTIES

3.1 Algemeen

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie². De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statistische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. Provinciale Staten en Gemeenteraden mogen de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de controleverklaring.

De minimumeisen zijn:

	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	1% - 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	3% - 10%	≥ 10%	-

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van dit zogenoemde professional judgement.

Goedkeuringstolerantie

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de strekking van de af te geven controleverklaring, zoals in de bovenstaande tabel met minimumeisen is aangegeven.

Rapporteringstolerantie

Naast de goedkeuringstolerantie wordt ook een rapporteringstolerantie onderkend.

De rapporteringstolerantie is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen.

De rapporteringstolerantie kan worden vastgesteld op een percentage, bijvoorbeeld 80% van de goedkeuringstolerantie of op een maatschappelijk relevant geacht absoluut bedrag, bijvoorbeeld € 100.000. De rapporteringstoleranties kunnen zich ook verder toespitsen op die elementen die

² Door de toepassing van een risicoanalyse kan het zo zijn dat niet alle transacties die groter zijn dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie individueel worden gecontroleerd. Ook kunnen andere gegevensgerichte werkzaamheden dan deelwaarnemingen worden toegepast. Met name door toepassing van cijferanalyse (verbandcontroles) kan het aantal deelwaarnemingen worden beperkt.

de raad specifiek nader terug wil zien, zonder dat dit de controletoleranties zelf beïnvloedt. De rapporteringstolerantie wordt door de gemeenteraad vastgesteld, met inachtneming van de genoemde minimeisen. De accountant richt de controle in, rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

Specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage bij de jaarrekening)

Met ingang van het boekjaar 2006 is de gemeente op grond van wettelijk voorschrift verplicht de verantwoordingsinformatie voor een groot aantal specifieke uitkeringen op te nemen in de zogenoemde SiSa-bijlage bij de jaarrekening. Voor de accountantscontrole op deze specifieke uitkeringen zijn door het ministerie van BZK nadere aanwijzingen gegeven in de vorm van een toetsingskader en nota verwachtingen accountantscontrole. Voor de bij de specifieke uitkeringen te hanteren rapporteringstoleranties zijn in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden voorschriften opgenomen. Geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van dit besluit in het verslag van bevindingen te worden opgenomen, indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter is dan € 125.000 en kleiner of gelijk aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Daarnaast dient de accountant voor de controle van de WNT-verantwoording een lagere materialiteit te hanteren zoals is voorgeschreven in het controleprotocol WNT. Deze materialiteit bedraagt het verschil tussen het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum en de werkelijke bezoldiging, met een minimum van € 5.000 en een maximum van € 10.000.

3.2 Goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de gemeente Leiderdorp

Voor de accountantscontrole op de jaarrekening van de gemeente Leiderdorp wordt de goedkeuringstolerantie gelijkgesteld aan de minimeisen zoals opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden. Dit betekent een tolerantie van 1% voor fouten (1% van de lasten inclusief resultaatbestemming) en 3% voor onzekerheden (3% van de lasten inclusief resultaatbestemming).

Op basis van de begroting 2022 betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 722.000 en een totaal aan onzekerheden van circa 2,1 miljoen euro de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten. De tolerantie wordt jaarlijks achteraf op basis van de werkelijke cijfers definitief bepaald.

Voor de rapporteringstolerantie stelt de raad als maatstaf dat de accountant elke fout of onzekerheid groter of gelijk aan € 50.000 rapporteert.

3.3 Verantwoordingsgrens rechtmatigheidsverantwoording

De grens waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden opgenomen wordt door de raad bepaald en bedraagt maximaal 3% van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). Onder afwijkingen wordt verstaan fouten (dus het niet naleven van wet- en regelgeving) en/of posten waarvan bij het college onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid. Voor fouten en onduidelijkheden geldt hetzelfde percentage. Fouten en onduidelijkheden mogen daarbij niet bij elkaar opgeteld te worden.

Voor de jaarrekening 2022 stelt de gemeenteraad de verantwoordingsgrens vast op 1% van de totale lasten inclusief dotaties aan reserves.

3.4 Rapportagegrens rechtmatigheidsverantwoording

Het college legt via het verplichte model verantwoording af in de jaarrekening.

Alle rechtmatigheidsafwijkingen boven de verantwoordingsgrens worden in deze verantwoording kort en bondig benoemd. De paragraaf bedrijfsvoering is de plek om een nadere toelichting te geven door het college ten aanzien van onderwerpen die de rechtmatigheid raken en hoe de beheersing is vormgegeven. In deze paragraaf worden de speerpunten van de bedrijfsvoering toegelicht. Ook moet in ieder geval een nadere toelichting worden gegeven op alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen voor zover deze de rapportagegrens overschrijden.

Voor de jaarrekening 2022 stelt de gemeenteraad de rapportagegrens vast op € 50.000.

4 RECHTMATIGHEID EN DE RECHTMATIGHEIDSCRITERIA

4.1 Algemeen

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend:

- begrotingscriterium;
- misbruik en oneigenlijk gebruikcriterium;
- voorwaardencriterium;
- **calculatiecriterium;**
- **valuteringscriterium;**
- **adresseringscriterium;**
- **volledigheidscriterium;**
- **aanvaardbaarheidscriterium; en**
- **leveringscriterium.**

In het kader van de controle op de getrouwheid wordt al aandacht besteed aan de zes dikgedrukte criteria.

Ad 1. Begrotingscriterium

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging (zoals door de raad vastgesteld uiterlijk op 31 december van het betreffende begrotingsjaar), is er – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft – mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen of respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad.

Ad 2. M&O-criterium

Gemeenten zullen een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. In het jaarverslag en/of de toelichting op de jaarrekening verantwoordt het college zich over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid. Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid voert kan dit gevolgen hebben voor het accountantsoordeel. Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiële) onzekerheid – die inherent is aan de regeling – blijft bestaan met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven.

Ad 3. Voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en in de (eigen) gemeentelijke regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

- de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project;
- de heffings- en/of declaratiegrondslag;
- normbedragen (denk aan hoogte en duur);
- de bevoegdheden;
- het voeren van een administratie;
- het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
- aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.

De precieze invulling verschilt per wet respectievelijk regeling respectievelijk verordening. Voor alle geldstromen dient ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden er op van toepassing zijn. De door hogere overheden gestelde voorwaarden liggen vaak volledig vast. Dit geldt echter niet voor de voorwaarden in de gemeentelijke regelgeving. Uitgangspunt daarbij is dat vooralsnog het huidige informele beleid wordt bekrachtigd en er met name jegens derden niet met terugwerkende kracht strengere normen zullen worden toegepast.

4.2 Inventarisatie wet- en regelgeving gemeente Leiderdorp

Voor een goede uitvoering van de rechtmatigheidscontrole is belangrijk dat de geldende regelgeving duidelijk vastligt. Het gemeentelijk normenkader geeft een overzicht van de wet- en regelgeving die wordt meegenomen in de controle op de rechtmatigheid. Als primair verantwoordelijke voor de naleving van de wet- en regelgeving moet het college permanent zicht hebben op het van toepassing zijnde relevante normenkader. Het is derhalve de taak van het college om het normenkader jaarlijks te actualiseren en vast te stellen en dit toe te sturen aan de raad. Het doel van het versturen is dat de raad zich bewust is van de wet- en regelgeving die wordt meegenomen in de accountantscontrole/rechtmatigheidsverantwoording en dat de raad daarmee de mogelijkheid krijgt om het normenkader aan te vullen.

5 RAPPORTAGE DOOR DE ACCOUNTANT

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt.

Managementletter

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenoemde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt verslag uitgebracht in de vorm van een managementletter. De managementletter is gericht aan het college van burgemeester en wethouders. Een afschrift van de managementletter zal, inclusief een reactie van het college, door het college aan de raad ter inzage worden verstrekt.

Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht, gericht aan de raad en in afschrift aan het college van burgemeester en wethouders.

In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen. Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit normenkader overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen.

De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

In bijlage 3 is een overzicht van de verschillende rapportages, inclusief tijdstip van verschijnen, korte inhoud en geadresseerde opgenomen.

6 RAPPORTAGE DOOR HET COLLEGE

Het college geeft middels de door de commissie BBV voorgeschreven rechtmatigheidsverantwoording aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. In de paragraaf Bedrijfsvoering beschrijft het college welke actie zij onderneemt om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlage 1: Wet- en regelgeving ten behoeve van de rechtmatigheidscontrole jaarrekening 2022 Gemeente Leiderdorp (actualisatie per 01/2022)

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
Algemeen Bestuur en ondersteunende processen	Algemeen financieel middelenbeheer	– Grondwet – Burgerlijk Wetboek – Gemeentewet – Wet gemeenschappelijke regelingen – Algemene Wet Bestuursrecht – Besluit Begroting en Verantwoording – Financiële verhoudingswet – Wet op de omzetbelasting – Wet op het BTW Compensatiefonds – Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen – Europese staatssteunregels – Wet Markt en Overheid	– Financiële verordening 2022 (raad 12/2021) – Controleverordening 2013 (raad 02/2013) – Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid 2014 (raad 02/2014) – Gezamenlijke verordening op de rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp 2017 (raad 12/2017) – Delegatiebesluit 2011 (raad 10/2011) – Organisatiebesluit 2018 (B&W 12/2018) – Regeling budgethouder griffie 2015 (raad 02/2015) – Verordening op de ambtelijke bijstand van de raad en de fractieondersteuning 2019 (raad 10/2019) – Verordening Auditcommissie 2019 (raad 10/2019)
	Treasurybeheer	– Wet financiering decentrale overheden – Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden – Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden – Regeling schatkistbankieren decentrale overheden – Wet houdbare overheidsfinanciën	– Financiële verordening 2022 (raad 12/2021)
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	– Ambtenarenwet – Fiscale wetgeving – Sociale verzekeringswetten	– Verordening geldelijke voorzieningen (burger)-raadsleden, commissieleden en leden van de rekenkamer 2015 (raad 03/2015)

³ Tussenhaakjes staat de maand plus het jaar waarin vaststelling door de raad dan wel B&W heeft plaatsgevonden.

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
		– Wet normering rechtsposities ambtenaren – CAO Gemeenten – Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	– Werkkostenregeling voor burgemeester, wethouders, raads- en commissieleden en medewerkers griffie (raad 09/2017) – Verordening rechtspositie wethouders 2014 (raad 09/2015)
	Inkopen en contractbeheer	– EU-aanbestedingsregels en –richtlijnen – Drempelwaarden Europees aanbesteden – Aanbestedingswet en –besluit – Aanbestedingsreglement werken – Gids Proportionaliteit	– Alleenrechtverordening DZB voor het opruimen van zwerfvuil, het groenonderhoud, beveiliging (contract)catering en postverzorging (raad 12/2011)
Burgerzaken en belastingen	Burgerlijke stand en afgifte documenten	– Burgerlijk Wetboek – Gemeentewet – Algemene Wet Bestuursrecht – Wet rechten burgerlijke stand – Wet basisregistratie personen (BRP) – Paspoortwet	– Verordening op de heffing en de invordering van leges 2022 (raad 12/2021)
	Grafrechten	– Gemeentewet – Wet op de lijkbezorging	– Verordening beheer begraafplaatsen Leiderdorp 1994 (raad 12/1994) – Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2022 (raad 12/2021)
	Onroerendezaakbelasting	– Gemeentewet – Wet waardering onroerende zaken – Wet basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)	– Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2022 (raad 12/2021) – Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid 2020 (raad 12/2019)
	Toeristenbelasting	– Gemeentewet	– Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting 2021 (raad 12/2020)
	Hondenbelasting	– Gemeentewet	– Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid 2020 (raad 12/2019)

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
	Precariobelasting	– Gemeentewet – Wet tot afschaffing van precariobelasting op nutswerken (overgangsregeling)	– Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting 2022 (raad 12/2021)
	Marktgelden	– Gemeentewet	– Marktverordening Leiderdorp 2011 (raad 03/2011) – Verordening op de heffing en de invordering van marktgelden 2022 (raad 12/2021)
Openbare orde en veiligheid	Handhaving	– Gemeentewet – Algemene Wet Bestuursrecht – Drank en Horecawet	– Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) 2020 (raad 11/2020) – Evenementenbeleid 2019-2023 (raad 04/2019)
	Winkeltijden	– Winkeltijdenwet	– Verordening winkeltijden 2013 (raad 05/2013)
	Brandweer en rampenbestrijding	– Wet veiligheidsregio's	Is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Hollands Midden
	Gebruiksvergunningen	– Wet veiligheidsregio's – Bouwbesluit	– Brandbeveiligingsverordening 2010 inclusief wijzigingsverordening (raad 04/2012)
Vreemdelingenzaken en integratie	Vreemdelingenzaken	– Vreemdelingenwet	Geen
	Asiel	– Regeling Opvang Asielzoekers	Geen
	Integratie	– Wet inburgering	– Verordening wet inburgering 2010 (raad 12/2010)
Groen en milieubeheer	Groenbeheer	– Gemeentewet – Wet natuurbescherming	– Verordening op de beplantingen 2018 (raad 05/2018)
	Afvalstoffenbeheer	– Gemeentewet	– Afvalstoffenverordening 2004 (raad 12/2004) – Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten 2022 (raad 12/2021) – Gemeentelijk kwijscheldingsbeleid 2020 (raad 12/2019)
	Rioolbeheer	– Gemeentewet – Waterwet	– Rioolverordening buitenriolering 2015 (raad 09/2015)

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
			– Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2022 (raad 12/2021) – Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid 2020 (raad 12/2019) – Integraal Waterketenplan WKP (raad 03/2019)
	Milieubeheer	– Wet milieubeheer – Wet belastingen op milieugrondslag	Geen
Verkeer en vervoer	Wegenbeheer	– Wegenverkeerswet – Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer – Regeling gehandicaptenparkeerkaart	– Wegsleeverordening 2013 (raad 02/2013)
Stedelijke ontwikkeling, wonen en economie	Grondexploitatie	– Wet ruimtelijke ordening – Besluit ruimtelijke ordening – Wet bodembescherming – Wet voorkeursrecht gemeenten – Onteigeningswet – Wet afschaffing actualiseringplicht bestemmingsplannen	– Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Leiderdorp 2008 (raad 12/2008) – Nota grondbeleid 2019-2023 (raad 09/2020) – Nota kostenverhaal 2019 (raad 09/2020) – Grondprijzenbrief 2021 (B&W 05/2021) – Beleidsnotitie afkoop sociale woningbouw bij kleine projecten (raad 03/2011) – Algemene verordening ondergrondse infrastructuur (raad 04/2020)
	Wonen, economie en beheer gemeentelijke panden en accommodaties	– Leegstandwet – Woningwet – Huurprijzenwet woonruimte – Huisvestingswet – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht – Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving – Bouwbesluit	– Verordening wijziging woningvoorraad 2011 (raad 10/2011) – Bouwverordening 2012 (raad 05/2012) – Verordening op de heffing en de invordering van leges 2022 (raad 12/2021) – Verordening duurzaamheidslening 2017 (raad 05/2017) – Verordening stimuleringsregeling duurzaamheid doelgroepen 2017, 1^e wijziging (raad 03/2018)

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
		– Wet Markt en Overheid – Wet BIZ (bedrijveninvesteringszone)	– Aanwijzen activiteiten in het algemeen belang in het kader van de Wet Markt en Overheid (raad 09/2014) – Verordening Regeling Reductie Energiegebruik Woningen Leiderdorp 2021-2022 (raad 11/2021)
	Monumentenzorg	– Erfgoedwet	– Erfgoedverordening Leiderdorp 2008 (raad 10/2008) – Wijzigingsverordening Wabo 2010 (raad 10/2010)
Zorg, welzijn en sport	Algemeen welzijn en sport	– Algemene Wet Bestuursrecht	– Algemene subsidieverordening 2014 (raad 03/2014)
	Gehandicapten- en ouderenzorg	– Wmo 2015 – Uitvoeringsbesluit Wmo – Algemene Wet Bestuursrecht	– Verordening maatschappelijke ondersteuning 2021 (raad 12/2020)
	Kinderopvang	– Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	– Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang 2012 (raad 12/2011)
Jeugd, onderwijs en cultuur	Jeugdzorg	– Jeugdwet	– Verordening Jeugdhulp 2022 (raad 12/2021)
	Verzorgen basis-, speciaal en voortgezet onderwijs	– Wet op het primair onderwijs – Wet op het voortgezet onderwijs – Wet op de expertisecentra – Algemene Wet Bestuursrecht	– Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015 (raad 02/2015) – Verordening leerlingenvervoer 2016 (raad 10/2015)
	Volwasseneneducatie	– Wet educatie- en beroepsonderwijs	Geen
	Cultuur en lokale media	– Mediawet – Wet op het specifiek cultuurbeleid – Algemene Wet Bestuursrecht	– Algemene subsidieverordening 2014 (raad 03/2014)
Volksgezondheid	Ongediertebestrijding	– Gemeentewet	– Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) 2020 (raad 11/2020)
Werk en inkomen	Sociale inkomensvoorzieningen	– Participatiewet – IOAW en IOAZ – Sociale en Fiscale wetgeving	– Re-integratieverordening Participatiewet 2017 (raad 06/2017)

Hoofdthema	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern ³
		– Algemene Wet Bestuursrecht – Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (handhavingswet) – Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	– Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015 (raad 12/2014) – Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020 (raad 06/2020) – Verordening individuele studietoelage Participatiewet 2015 (raad 01/2015) – Verordening individuele inkomenstoeslag 2015 (raad 02/2015) – Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015 (raad 03/2015) – Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015 (raad 03/2015) – Verordening cliëntenparticipatie Werk en Inkomen 2015 (raad 09/2015)
	Werkgelegenheid	– Wet Sociale Werkvoorziening	– Verordening persoonsgebonden budget begeleid werken WSW 2008 (raad 06/2008) – Verordening cliëntenparticipatie Werk en Inkomen 2015 (raad 09/2015)
	Schuldhelpverlening	– Wet gemeentelijke schuldhelpverlening	– Verordening schuldhelpverlening 2021 (raad 12/2020 en erratum raad 03/2021)

Bijlage 2

Communicatie en periodiek overleg met de accountant

Onderstaand is de overlegstructuur in een communicatiematrix vastgelegd. Uit oogpunt van doelmatigheid heeft het de voorkeur zoveel mogelijk gesprekken te combineren.

In het kader van het bestuurlijk overleg en de rapportage zijn over het algemeen de volgende contacten tussen de accountant en het bestuur en/of management gewenst.

Gesprekspartner	Aantal per jaar	Toelichting
Auditcommissie	drie	De gemeenteraad is opdrachtgever van de accountant. De auditcommissie is voor de accountant het aanspreekpunt voor de opdrachtformulering. Met de auditcommissie zal voorafgaand aan de controle een overleg plaatsvinden om te komen tot een afstemming inzake de nadere invulling van de controleopdracht. Eventuele tussentijdse belangrijke bijstellingen van de controle zullen worden teruggekoppeld naar de auditcommissie. Daarnaast zullen de bevindingen van de eindejaarscontrole worden besproken.
Griffier	pm	Informeel voortgangsoverleg naar behoefte.
Financieel management inclusief concerncontroller	drie	Het financieel management en de concerncontroller zijn voor de accountant het eerste aanspreekpunt. Er zijn drie natuurlijke momenten: het pre-audit gesprek, de bespreking van de interimcontrole (op basis van de concept managementletter) en van de eindejaarscontrole (op basis van het concept verslag van bevindingen). Daarnaast kan naar behoefte worden gekozen voor tussentijdse voortgangsgesprekken.
Resultaatteams	pm	Binnen de resultaatteams zal, in het kader van de controle, nader overleg van toepassing kunnen zijn met aanspreekpunten voor de relevante primaire processen.
Gemeente-secretaris	twee	Bespreken bevindingen interimcontrole en eindejaarscontrole.
Portefeuillehouder Financiën	Op verzoek	Op verzoek bespreken bevindingen interimcontrole en eindejaarscontrole.
College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad	pm	Op verzoek zal de accountant verschijnen in vergaderingen van college en gemeenteraad.

Bijlage 3
Rapportagemomenten

De volgende standaard rapportages worden onderkend.

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Managementletter	Na afronding van de interim-controle	Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), evenals overige van belang zijnde onderwerpen.	College van B&W (rapportage inclusief reactie van het college ter inzage naar de raad)
Verslag van bevindingen	Na afronding van de controle van de jaarrekening	De beantwoording van de vraag of de inrichting van het financieel beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk hebben gemaakt. Inclusief de geconstateerde fouten, onzekerheden en/of verbeteringen op het gebied van verslaglegging, rekening houdend met de afgesproken rapporteringstoleranties en de goedkeuringstolerantie.	Raad
Controleverklaring	Na afronding van de controle van de jaarrekening	Oordeel over de mate waarin de gemeenterekening een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Raad